

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.001.02.2020

Pani Zofia Batorczak
Lubuski Wojewódzki Lekarz Weterynarii
Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Zielonej Górze
ul. Botaniczna 14
65-306 Zielona Góra

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/20/001 – Zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń w województwie lubuskim.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Zielonej Górze (zwany dalej „Inspektorem” lub „WIW”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zofia Batorczak, pełniąca funkcję Lubuskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii (dalej jako „LWLW”) od 3 stycznia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Zwalczanie i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń w województwie lubuskim.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2020 oraz okres wcześniejszy, dotyczący zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (zwanej dalej „ustawą o NIK”).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	1. Paweł Pawlak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/71/2020 z 29 września 2020 r. 2. Norbert Serafin, doradca ekonomiczny, prowadzący kontrolę na podstawie legitymacji służbowej nr 22528.

[dowód: akta kontroli str. 1-3]

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Na wniosek LWLW, w drodze rozporządzeń Wojewody Lubuskiego, regulowano kwestię zwalczania epizootii afrykańskiego pomoru świń (ASF) oraz odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego, w szczególności określając obszar skażony ASF, a także ustanawiając na nim zakazy i nakazy mające służyć ograniczeniu rozprzestrzeniania się tej choroby. Obszar skażony, począwszy od stwierdzenia pierwszego przypadku epizootii w listopadzie 2019 r., sukcesywnie się rozrastał, by na koniec 2020 r. objąć swoim zasięgiem przeważającą część województwa lubuskiego.

LWLW oraz pracownicy Inspektoratu na bieżąco i szczegółowo informowali inne organy, w tym Głównego Lekarza Weterynarii i Wojewodę Lubuskiego, o postępach epizootii oraz o środkach, które były podejmowane w celu ograniczenia zasięgu ASF. LWLW rzetelnie nadzorował sposób realizacji zadań przez powiatowe inspektoraty weterynarii (PIW), m.in. wnikliwie kontrolując ich działalność, a także efektywnie współpracował z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego, innymi podmiotami i służbami w zakresie zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń.

Inspekcja Weterynaryjna podejmowała szeroko zakrojone i długotrwałe działania mające ograniczyć zasięg epizootii i walkę z jej skutkami. Prowadzono intensywny odstrzał sanitarny dzików, przeszukania obszaru skażonego, gradzenie zainfekowanych terenów. W realizacji tych zadań uczestniczyło łącznie kilkadziesiąt tysięcy osób, w tym pracowników

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Inspekcji Weterynaryjnej, leśników, strażaków, żołnierzy, a przede wszystkim myśliwych, bez których nie byłaby możliwa radykalna depopulacja dzika w województwie lubuskim, który obok człowieka jest postrzegany jako główne źródło przenikania wirusa do stad trzody chlewnej.

Pomimo wyżej opisanych działań, do końca 2020 r. epizootia ASF na terenie województwa lubuskiego nie została zlikwidowana, a w niektórych aspektach (liczba zainfekowanych dzików) wykazywała w IV kwartale 2020 r. tendencję wzrostową.

Najwyższa Izba Kontroli w pełni zgadza się ze stanowiskiem wyrażonym zarówno przez LWLW jak i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, że należy dążyć do tego, by odstrzał sanitarny dzików miał charakter uzupełniający wobec pozyskania realizowanego w ramach rocznych planów łowieckich.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej, dotyczące zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń w województwie lubuskim.

Opis stanu faktycznego

1.1. Według stanu na koniec 2020 r. w województwie lubuskim występowały wszystkie obszary ustanawiane w związku z epizootią ASF, tj. obszar zapowietrzony, obszar zagrożony, obszar skażony, obszar ochronny, obszar objęty ograniczeniami, obszar zagrożenia oraz obszar wolny, przy czym obszar wolny obejmował jedynie powiat strzelecko-drezdenecki oraz część północno-wschodnią powiatu gorzowskiego. Jednocześnie, przeważająca część województwa – poza jego fragmentem północno-wschodnim – stanowiła również obszar skażony.

Aktualne granice tych obszarów są graficznie odzwierciedlone na mapie Polski zamieszczonej na stronie Głównego Lekarza Weterynarii, zwanego dalej „GLW”, pod linkiem³: <https://bip.wetgiw.gov.pl/asf/mapa/>

1.2. Począwszy od 2015 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zwany dalej „Ministrem RiRW”, każdego roku wprowadzał na terytorium całej Polski lub jej części kolejne edycje programu pt. „Program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie”, zwanego dalej „Programem”, mającego na celu wczesne wykrywanie zakażeń wirusem wywołującym ASF, zwalczanie tej choroby oraz zapobieganie jej rozprzestrzenianiu. Realizacja Programu była finansowana ze środków budżetu państwa, przy współudziale środków pochodzących z Unii Europejskiej. Autorem Programu był Główny Lekarz Weterynarii (GLW), przy czym jego treść była uzgadniana pod względem finansowym z Ministrem Finansów, natomiast pod względem merytorycznym z Ministrem RiRW. GLW nadzorował wykonywanie Programu oraz informował Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

W 2020 r. Program był realizowany na podstawie rozporządzenia Ministra RiRW z 12 lutego 2020 r.⁴

Program obejmował działania nakierowane na zwalczanie oraz zapobieganie rozprzestrzenianiu się wirusa ASF, w tym:

- badania laboratoryjne w kierunku ASF, w tym pobieranie próbek (od świń i dzików) i ich transport;

³ Oznaczenia poszczególnych stref na mapie są następujące: obszar zagrożenia – kolor niebieski; obszar objęty ograniczeniami – kolor czerwony; obszar ochronny – kolor żółty.

⁴ Dz. U. poz. 290. W poprzednich latach Program był realizowany na podstawie rozporządzeń Ministra RiRW z dnia 25 lutego 2015 r. (Dz. U. poz. 316 i 2196), z dnia 7 stycznia 2016 r. (Dz. U. poz. 70 i 1364), z dnia 14 marca 2017r. (Dz. U. poz. 625), z dnia 24 stycznia 2018 r. (Dz. U. poz. 316 i 2195) oraz z dnia 20 marca 2019 r. (Dz. U. poz. 598).

- zakup kontenerów chłodniczych do przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików oraz zakup wag hakowych;
- zwrot kosztów pozyskiwania samic przelatek i starszych samic dzika w ramach odstrzału sanitarnego na obszarze ochronnym, obszarze objętym ograniczeniami, obszarze zagrożenia oraz na innych obszarach, na których był prowadzony odstrzał sanitarny;
- finansowanie pozyskania wszystkich dzików w ramach polowań na obszarze ochronnym, obszarze objętym ograniczeniami, obszarze zagrożenia oraz finansowanie pozyskiwania samic przelatek i starszych samic dzika na obszarze wolnym od ASF;
- ubój lub zabicie świń na obszarze zagrożenia, obszarze objętym ograniczeniami lub obszarze ochronnym, w przypadku wystąpienia ASF u dzików (na podstawie art. 44 uozz);
- przeprowadzanie kontroli gospodarstw dotyczącej spełniania wymagań związanych z bioasekuracją przez powiatowego lekarza weterynarii na obszarze ochronnym, obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia;
- finansowanie bezpiecznego usuwania zwłok padłych dzików lub ich szczątków na obszarze ochronnym, obszarze objętym ograniczeniami i obszarze zagrożenia oraz na obszarze wolnym, znalezionych na gruntach należących do osób fizycznych;
- unieszkodliwienie tusz dzików uzyskanych w ramach polowań lub odstrzału sanitarnego, które nie mogły być zagospodarowane przez myśliwych, na obszarze zagrożenia, obszarze objętym ograniczeniami oraz obszarze ochronnym;
- wypłatę środków za zgłoszenie znalezienia zwłok dzików;
- dofinansowanie organizowanych w ramach wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego akcji poszukiwania padłych dzików w zakresie zapewnienia sprzętu i materiałów do właściwej bioasekuracji oraz sprzętu i materiałów do pobierania próbek do badań, oraz zwrotu kosztów dojazdu na miejsce poszukiwań, posiłków i napojów;
- prowadzenie przez Inspekcję Weterynaryjną kampanii informacyjnej dla rolników, myśliwych, władz samorządowych, straży, inspekcji i innych służb oraz społeczeństwa.

Wykonawcami ww. zadań – stosownie do założeń Programu – byli właściwi terytorialnie powiatowi lekarze weterynarii, których mieli wspierać myśliwi oraz pracownicy Służby Leśnej.

Edycje Programu na 2019 r. i 2020 r. weszły w życie odpowiednio 30 marca 2019 r. i 22 lutego 2020 r., przy czym zgodnie z rozporządzeniami Ministra RiRW, które je wprowadzały, postanowienia w nich zawarte należało stosować od 1 stycznia 2019 r. i 1 stycznia 2020 r.

Minister RiRW, zapytany dlaczego ww. edycje Programu weszły w życie po upływie odpowiednio trzech miesięcy i prawie dwóch miesięcy od momentu, od którego należało je stosować, poinformował, że było to wynikiem obszerności i wysokiego stopnia złożoności Programu, a także było podyktowane koniecznością uzgadniania jego treści – w tym w zakresie finansowania wskazanych w nim zadań – z wieloma podmiotami, zarówno w Polsce jak i na szczeblu Unii Europejskiej. Ponadto Minister RiRW poinformował, iż w celu uniknięcia opóźnień we wdrażaniu poszczególnych edycji Programu, wielokrotnie zwracano się do GLW z prośbą o rozważenie opracowania Programu na kolejne lata, jako programu wieloletniego, podkreślając, że przyjęcie takiego rozwiązania pozwoliłoby na zachowanie ciągłości w jego realizacji.

[dowód: akta kontroli str. 595-606]

1.3. W okresie od 15.11.2019 r. do 31.12.2020 r. Wojewoda Lubuski, na podstawie art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt⁵, zwanej dalej „uozz”, na wniosek LWLW, w drodze rozporządzeń regulował kwestię zwalczania ASF u dzików na terenie województwa lubuskiego, w szczególności określając obszar skażony ASF, a także ustanawiając na nim zakazy i nakazy mające służyć ograniczeniu rozprzestrzeniania się tej choroby, w tym w zakresie organizacji polowań:

⁵ Dz.U. z 2020 r. poz. 1421.

- 15.11.2019 r. zakazano organizowania polowań, jednocześnie wprowadzając nakaz dokonywania odstrzału sanitarnego dzików na obszarach i w terminach ustalonych przez właściwych miejscowo powiatowych lekarzy weterynarii;
- 12.12.2019 r. podtrzymano zakaz organizowania polowań, jednocześnie uchylając zapis o nakazie dokonywania odstrzału sanitarnego dzików na obszarach i w terminach ustalonych przez właściwych miejscowo powiatowych lekarzy weterynarii (począwszy od 20.12.2019 r.). Wojewoda, na podstawie odrębnego rozporządzenia oraz zmian do niego, zaczął regulować kwestię odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego);
- 8.01.2020 r. zakazano organizowania polowań z udziałem psów (tym samym dopuszczając polowania indywidualne oraz polowania zbiorowe bez udziału psów), przy czym organizacja polowań zbiorowych bez udziału psów musiała być poprzedzona zgodą właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii;
- 26.02.2020 r. uchylono powyższą regulację, na jej miejsce wprowadzając zakaz organizowania jakichkolwiek polowań bez zgody właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii;
- 23.09.2020 r. wyodrębniono wycinek zachodniej części województwa lubuskiego (w okolicach miejscowości Gubin oraz na północ od niej), na którym wprowadzono całkowity zakaz polowań na dziki⁶;
- 9.10.2020 r. wyodrębniono kolejny wycinek zachodniej części województwa lubuskiego (w okolicach miejscowości Kostrzyn nad Odrą oraz na północ od niej), na którym również wprowadzono całkowity zakaz polowań na dziki;
- 12.10.2020 r. do obszaru całkowitego zakazu polowań na dziki przyłączono tereny położone dalej na północ od strefy okalającej Gubin, obejmujące miejscowość Cybinka;
- 3.11.2020 r. obszary całkowitego zakazu polowań na dziki zostały powiększone o tereny zlokalizowane w sąsiedztwie miejscowości Górzycy (na południe od Kostrzyna nad Odrą, od zachodu oparte na granicy polsko-niemieckiej) oraz tereny na wschód od Parku Krajobrazowego Łuk Mużakowa (od południa oparte na granicy polsko-niemieckiej);
- 20.11.2020 r. zakaz polowań na dziki odnoszący się do wyżej opisanych obszarów w okolicach Gubina, Kostrzyna nad Odrą, Cybinki, Górzycy i Łuku Mużakowa został zastąpiony zakazem organizowania polowań zbiorowych.

Określany w ww. rozporządzeniach obszar skażony ASF, począwszy od stwierdzenia pierwszego przypadku tej choroby w dniu 14.11.2019 r., sukcesywnie się rozrastał, by na koniec 2020 r. objąć swoim zasięgiem przeważającą część województwa lubuskiego. Poniższe dane obrazują dynamikę rozprzestrzeniania się epizootii i dotknięte nią powiaty (lub ich fragmenty) i miasto na prawach powiatu:

- od 15.11.2019 r. – powiaty wschowski i nowosolski;
- od 26.11.2019 r. – dodatkowo powiat zielonogórski;
- od 4.12.2019 r. – dodatkowo powiaty żagański i żarski;
- od 10.12.2019 r. – dodatkowo miasto Zielona Góra;
- od 20.12.2019 r. – dodatkowo powiaty krośnieński i świebodziński;
- od 23.07.2020 r. – dodatkowo powiat sulęciński;
- od 2.10.2020 r. – dodatkowo powiat słubicki;
- od 9.10.2020 r. – dodatkowo powiat gorzowski;
- od 20.11.2020 r. – dodatkowo powiat międzyrzeczki.

[dowód: akta kontroli str. 366-446]

1.4. W dniu 20.12.2019 r. Wojewoda Lubuski⁷, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1, 8, 8b, 8c i 10 uoizz, na wniosek LWLW, wydał rozporządzenie w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego. Rozporządzenie to było następnie ośmiokrotnie zmieniane: 23.12.2019 r., 31.01, 10.03, 19.03, 26.06, 12.08, 23.09 oraz 12.10.2020 r. Dnia

⁶ Regulacje z 23.09.2020 r. i późniejsze miały związek z przypadkami ASF stwierdzonymi w Niemczech, niedaleko granicy z Polską.

⁷ Z uwagi na fakt, że obszar skażony ASF obejmował swoim zasięgiem terytorium więcej niż jednego powiatu, a odstrzał sanitarny został zarządzony na obszarze obejmującym kilka powiatów województwa, organem właściwym do wydania rozporządzenia był Wojewoda Lubuski.

30.10.2020 r. Wojewoda wydał tekst jednolity tego rozporządzenia, które następnie (w okresie do 31.12.2020 r.) zostało trzykrotnie zmienione: 3.11, 20.11 i 30.12.2020 r. Wszystkie zmiany były poprzedzone wnioskami złożonymi przez LWLW.

W ww. rozporządzeniach Wojewoda uregulował kwestię zagospodarowania tusz strzelonych dzików, nakazując dzierżawcom i zarządcom obwodów łowieckich:

- niezwłoczne dostarczenie przez myśliwych dzików odstrzelonych (na obszarach: ochronnym, objętym ograniczeniami, zagrożenia) do miejsc wskazanych przez właściwych terytorialnie powiatowych lekarzy weterynarii, w celu pobrania prób do badania w kierunku ASF i przetrzymania tusz w tym miejscu do czasu uzyskania wyniku badania albo niezwłocznego przekazania do utylizacji tusz odstrzelonych dzików po dokonaniu poboru prób do badania;
- w przypadku przetrzymania tusz odstrzelonych dzików (na obszarach wskazanych wyżej) do czasu uzyskania wyników z pobranych prób – zagospodarowanie tych, u których uzyskano ujemny wynik badania w kierunku ASF, poprzez przeznaczenie ich na użytek własny myśliwego dokonującego odstrzału lub do utylizacji oraz utylizację tusz dzików, u których uzyskano dodatni wynik badania w kierunku ASF.

W okresie od 20.12.2019 r. do 31.12.2020 r. zwiększał się obszar, na którym zarządcy i dzierżawcy obwodów łowieckich mieli dokonywać odstrzałów sanitarnych, oraz liczba dzików, która miała zostać w ten sposób pozyskana:

- 20.12.2019 r. Wojewoda zarządził odstrzał sanitarny 1 628 dzików w terminie do 31.12.2019 r. (tj. przez 11 dni) na terenie dziesięciu powiatów – gorzowskiego, krośnieńskiego, międzyrzeckiego, słubickiego, strzelecko-drezdeneckiego, sulęcińskiego, świebodzińskiego, wschowskiego, żagańskiego i żarskiego;
- 23.12.2019 r. Wojewoda odroczył termin odstrzału sanitarnego ww. 1 628 dzików do 15.01.2020 r. (na obszarze ochronnym) oraz zarządził odstrzał sanitarny kolejnych 549 dzików w terminie do 31.01.2020 r. na terenach nieuwzględnionych w rozporządzeniu z 20.12.2019 r., obejmujących pozostałe części powiatów krośnieńskiego, świebodzińskiego, wschowskiego, żagańskiego, żarskiego i dodatkowo w powiecie zielonogórskim (obszar objęty ograniczeniami);
- 31.01.2020 r. Wojewoda, w związku z trudnościami w realizacji odstrzału sanitarnego w zarządzonym rozmiarze, niektórym zarządcom i dzierżawcom obwodów łowieckich odroczył termin odstrzału sanitarnego z 15.01 albo 31.01 do 15.02.2020 r.;
- 10.03.2020 r. Wojewoda zarządził kolejny odstrzał sanitarny, tym razem 5 610 dzików, w terminie do 30.06.2020 r. na terenie dwunastu powiatów: gorzowskiego, krośnieńskiego, międzyrzeckiego, nowosolskiego, słubickiego, strzelecko-drezdeneckiego, sulęcińskiego, świebodzińskiego, zielonogórskiego (i w mieście Zielona Góra), żagańskiego, żarskiego i wschowskiego;
- 19.03.2020 r. Wojewoda zmodyfikował poprzednie rozporządzenie, podnosząc wymiar odstrzału sanitarnego do 5 695 dzików (dla tych samym powiatów, w tym samym terminie);
- 26.06.2020 r. Wojewoda zmodyfikował poprzednie rozporządzenie, podnosząc wymiar odstrzału sanitarnego o kolejne 11 841 dzików i ustanawiając nowy termin realizacji odstrzału na 31.12.2020 r.;
- 23.09.2020 r., w związku z wystąpieniem pierwszego przypadku ASF u dzików na terenie Niemiec (6 km od granicy z Polską) i wprowadzeniem przez Niemcy ograniczeń w polowaniach, zaistniała potrzeba ujednoczenia postępowania w strefie przygranicznej poprzez wprowadzenie modyfikacji liczby dzików do odstrzału w powiatach krośnieńskim i słubickim, w efekcie czego ogólna liczba dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego zmniejszyła się do 11 734 sztuk⁸;
- 12.10.2020 r., z uwagi na kolejne przypadki ASF u dzików w Niemczech, w celu ograniczenia migracji dzików z obszarów występowania epizootii na tereny województwa lubuskiego, Wojewoda wprowadził czasowy zakaz odstrzału sanitarnego w okolicach miejscowości Gubin, a także na północ od niej oraz w okolicach miejscowości Cybinka; 3.11.2020 r. wprowadzono dodatkowe czasowe zakazy

⁸ Zmniejszono liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego w obwodach łowieckich nr 128, 141, 142, 172, 173, 154/155 (w powiecie krośnieńskim), 120 i 129 (w powiecie słubickim).

odstrzału sanitarnego (z tych samych względów co wyżej) w okolicach miejscowości Górzycy oraz na terenach na wschód od Parku Krajobrazowego Łuk Mużakowa. W dniu 20.11.2020 r. Wojewoda uchylił wszystkie ww. zakazy;

- 10.12.2020 r. Wojewoda zwiększył liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego w czterech powiatach (międzyrzeckim, słubickim, sulęcińskim i świebodzińskim)⁹, w efekcie czego ogólna liczba dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego do 31.12.2020 r. wzrosła do 11 887 sztuk;
- 31.12.2020 r. Wojewoda wydłużył wszystkim dzierżawcom i zarządcom obwodów łowieckich okres realizacji odstrzału sanitarnego do 31.01.2021 r., jednocześnie zmniejszając ogólną liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału o 214 sztuk (z 11 887 do 11 673), z czego w powiecie zielonogórskim (i w mieście Zielona Góra) o 195 sztuk, natomiast w powiecie wschowskim o 19 sztuk.

Reasumując, w okresie od 20.12.2019 r. do 31.12.2020 r. Wojewoda zarządził odstrzał sanitarny łącznie 19 545 dzików, co miało nastąpić w trzech turach: do połowy lutego 2020r. – 2 177 dzików, do końca czerwca 2020 r. – 5 695 dzików, oraz do końca stycznia 2021 r. – 11 673 dziki.

[dowód: akta kontroli str. 461-590]

LWLW, zapytana dlaczego w ww. rozporządzeniach wskazywano liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego oraz termin, w jakim należało je zabić, skoro przepis art. 46 ust. 3 pkt 8 uozz nie przewidywał określania wymiaru tego odstrzału oraz terminu jego wykonania, wyjaśniła m.in.:

(...) normy stanowione przez ustawodawcę powinny tworzyć spójny system, zapewniający w najwyższym stopniu możliwość ich wykonania z uwzględnieniem celu dla którego zostają ustanowione. Podkreślenia wymaga również, iż wykonanie w/w rozporządzeń zostało powierzone, ze względu na obszar opisany w § 1 rozporządzenia Wojewody Lubuskiego właściwym: Powiatowym Lekarzom Weterynarii, Starostom, Prezydentom, Burmistrzom, Wójtom, Komendantom Powiatowym Policji, Komendantom Państwowej Straży Pożarnej, Nadleśniczym Nadleśnictw, a także zarządcom dróg oraz dzierżawcom i zarządcom obwodów łowieckich, znajdujących się w całości lub części w obszarze opisanym w § 1. Zatem również Wojewoda Lubuski wydając przedmiotowe rozporządzenie uwzględnił powyższe i wprowadził nakaz odstrzału sanitarnego w sposób zapewniający faktyczną jego realizację, z uwzględnieniem ustawowych obowiązków jego adresatów t.j. zarządców i dzierżawców obwodów łowieckich, wynikających z cytowanych wyżej przepisów oraz celu t.j. szybkiego zwalczania ASF. Dodatkowo wyjaśniam, iż istotą odstrzału sanitarnego jest redukcja pogłowia dzików w celu ograniczenia ich populacji, aby znacznie ograniczyć rozprzestrzenianie się ASF i w jak najkrótszym czasie zwalczyć chorobę. W związku z tym, że Inspekcja Weterynaryjna wypłaca środki finansowe z budżetu państwa za każdego odstrzelonego i upolowanego dzika w obszarach, to musi określić zarówno ilość i termin, żeby zaplanować niezbędne środki finansowe i rozliczyć odstrzał sanitarny i upolowane dziki.

Wytyczne dotyczące prowadzenia odstrzału sanitarnego wraz z algorytmem wyliczania liczby dzików przewidzianych do odstrzału sanitarnego na terenie poszczególnych obwodów łowieckich, zostały opracowane przez GLW w ustaleniu z Ministerstwem Klimatu. Zgodnie z tymi wytycznymi oraz ustaleniami poczynionymi podczas narad ustalana jest liczba dzików przewidzianych do odstrzału sanitarnego. Główny Lekarz Weterynarii przedstawił wyliczenie: $C=A+B/2$

- A. Ilość dzika pozyskanego na danym (typowanym do odstrzału sanitarnego) obszarze w 2019 roku w polowaniach prowadzonych przez PZŁ.
- B. Ilość dzików pozyskanych na tym samym obszarze w dotychczasowych odstrzałach sanitarnych w 2019r.
- C. Minimalna ilość dzików do odstrzału sanitarnego, do realizacji przez doraźne zgrupowania zadaniowe, w myśl specustawy.

⁹ Zmiana rozporządzenia wynikała z wniosków niektórych zarządców i dzierżawców obwodów łowieckich o zwiększenie ilości dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego.

Założeniem wstępnym jest tu określenie minimalnej ilości dzików do odstrzału sanitarnego ze specustawy (lit. C) na poziomie nie niższym niż 50% sumy liczb zwierząt upolowanych (lit. A) i pozyskanych (lit. B) w roku ubiegłym, a w przypadku zmniejszenia tych wartości w trakcie roku 2020 (np. celowe zmniejszenie pozyskania dzików przez PZŁ), zwiększenie wdrożonego odstrzału sanitarnego (nawet do 300%) w drugiej połowie roku, tak aby osiągnąć zakładaną pierwotnie wartość lub w razie potrzeby ją zwiększyć. Powinny zostać objęte zwiększonym odstrzałem do 80% obszary przylegające do stref wyznaczonych w związku z ASF. Najintensywniejsze pozyskanie w strefie wolnej od ASF, obejmującej także obszar ochronny (strefę żółtą) powinno być prowadzone w pasie 50 km, bezpośrednio przyległym do obszaru zainfekowanego (to jest obszarów objętych ograniczeniami lub obszarów zagrożenia). Według zaleceń EFSA, w tym pasie 50 km, redukcja dzików może sięgać do 80 % i powinna być wykonywana w możliwie jak najkrótszym okresie. Analiza parametrów odnoszących się do liczby dzików do odstrzału sanitarnego oraz terminu jego realizacji dokonywana z uwzględnieniem aktualnej sytuacji epizootycznej już na etapie poprzedzającym wydanie aktu prawa miejscowego i wpisana zgodnie z w/w obowiązującymi przepisami prawa w normy prawa miejscowego umożliwia szybką i skuteczną realizację przedmiotowego nakazu niezwłocznie po opublikowaniu rozporządzenia Wojewody. Należy podkreślić, że ilość dzików przeznaczona do odstrzału sanitarnego w I półroczu 2020 r. została wyliczona na podstawie wytycznych GLW przekazanych przy piśmie z dnia 28.01.2020 r. Natomiast odstrzał sanitarny na II półroczu 2020 r. był wyliczany według algorytmu przekazanego przez GLW w powyższym piśmie oraz wytycznymi przekazanymi przez GLW w pismach z dnia 13.02.2020 r. oraz 13.05.2020 r. Jeżeli Inspekcja Weterynaryjna nie określi ilości dzików do odstrzału i terminu jego wykonania nie będzie mogła ani zaplanować środków finansowych, ani ich rozliczyć. Wprowadzenie nakazu odstrzału sanitarnego na określonym obszarze, bez określenia w akcie prawa miejscowego w/w parametrów (t.j. sztuk i terminu wykonania) uniemożliwia realizację tego nakazu pod względem finansowym i merytorycznym – obniżenie populacji dzika w celu skutecznego zwalczania ASF. Podczas spotkania w WIW w Zielonej Górze w dniu 28 maja br., na którym obecni byli przedstawiciele PZŁ w Zielonej Górze, Gorzowie, RDLP w Zielonej Górze, omówione zostały zasady wyliczania odstrzału sanitarnego dzików oraz na prośbę ww. udostępniono im powyższe wytyczne GLW. Podczas spotkania zwrócono szczególną uwagę na konieczność zwiększonej redukcji ilości dzików w obszarach bezpośrednio sąsiadujących z obszarami wyznaczonymi w związku z ASF. Ustalono, że do 15 czerwca PZŁ i RDLP wyliczą ilość dzików do odstrzału sanitarnego w II półroczu 2020r. wg wytycznych i prześlą dane do PLW celem weryfikacji, przekazania do WIW i wystąpienia do Wojewody Lubuskiego o wydanie stosownego rozporządzenia. O powyższym informacji otrzymali również PLW na naradzie w WIW w Zielonej Górze. Jak jest mi wiadome z pisma przesłanego przez PZŁ w Zielonej Górze wszystkie koła otrzymały ww. informacje. Niestety podczas weryfikacji danych przesłanych do WIW okazało się, że ilość przesłana przez poszczególne koła łowieckie do PIW a potem do WIW nie jest zgodna z wytycznymi GLW i jest znacznie zaniżona. Zwłaszcza nie zostały objęte zwiększonym odstrzałem do 80% obszary przylegające do stref wyznaczonych w związku z ASF. Najintensywniejsze pozyskanie w strefie wolnej od ASF, obejmującej także obszar ochronny (strefę żółtą) powinno być prowadzone w pasie 50 km, bezpośrednio przyległym do obszaru zainfekowanego (to jest obszarów objętych ograniczeniami lub obszarów zagrożenia). Według zaleceń EFSA, w tym pasie 50 km, redukcja dzików może sięgać do 80 % i powinna być wykonywana w możliwie jak najkrótszym okresie. PZŁ w Gorzowie i Zielonej Górze oraz RDLP wyliczyli ilość dzików do odstrzału sanitarnego na poziomie 6748 sztuk, a więc nie wskazano nawet liczby 7500 szt. Ponownie zostały dokonane wyliczenia w IW naszego województwa, i otrzymaliśmy faktyczną ilość dzików, która powinna zostać odstrzelona sanitarnie w II połowie 2020 r., wobec powyższego rekomendacja GLW o zwiększenie w II półroczu 2020r. odstrzału sanitarnego przestała być aktualna. Ilość dzików do odstrzału sanitarnego w ilości 11841 sztuk została wyliczona dla całego województwa a nie dla PZŁ w Zielonej Górze. W I półroczu 2020r. odstrzelono sanitarnie 7687 dzików. Gdyby przekazane przez PZŁ do PIW wyliczenia w I półroczu 2020 r. były prawidłowe, w II półroczu 2020r. byłaby mniejsza ilość do odstrzału.

Nadmienić należy, że z treści art. 45 ust. 1 pkt. 8-8b, art. 46 ust.3 pkt 8-8c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt wynika, że PLW albo Wojewoda na wniosek WLW może nakazać odstrzał sanitarny zwierząt na określonym obszarze, w tym nakazać dzierżawcom lub zarządcom obwodów łowieckich odstrzał sanitarny zwierząt wolno żyjących (dzikich), ani w ww. przepisach, ani pismach GLW brak zapisów, że PZŁ ma wyrażać zgodę na ilość dzików planowaną do odstrzału sanitarnego. Ze względu na dotychczasową bardzo dobrą współpracę poprosiłam, aby tych wliczeń zgodnie z wytycznymi dokonali sami Myśliwi. Niestety okazało się, że zamiast ilości dzików upolowanych i odstrzelonych sanitarnie w 2019 r., do wyliczenia ilości dzików do odstrzału sanitarnego w II połowie 2020r., koła łowieckie i ORPZŁ wzięły ilość minimalną zaplanowaną do upolowania w 2020 r. oraz nie zwiększyły do 80% ilości dzików do odstrzału na obszarach zgodnie z wytycznymi GLW.

LWLW, zapytana na podstawie jakich okoliczności i danych przyjęto, że możliwy jest odstrzał ponad 1,6 tys. dzików na terenie dziesięciu powiatów w terminie zaledwie jedenastu dni (od 20 do 31.12.2019 r.), wyjaśniła: Po stwierdzeniu pierwszego przypadku ASF w dniu 14 listopada 2019 r. rozporządzeniem Wojewody Lubuskiego zakazano m.in. polowania. Myśliwi deklarowali, że do końca roku upolują wskazaną w rozporządzeniu Wojewody Lubuskiego ilość dzików. W związku z powyższym LWLW złożył wniosek do Wojewody Lubuskiego o wydanie rozporządzenia w przedmiocie odstrzału sanitarnego z terminem wykonania - do końca roku. W niedługim czasie okazało się jednak, że myśliwi zaczęli podnosić, że nie dadzą rady odstrzelić tej ilości dzików do końca roku. W związku z czym uwzględniając ich prośbę, na wniosek LWLW wydłużono termin do 15.02.2020 r.

LWLW, zapytana czym była podyktowana ostatnia w 2020 r. zmiana rozporządzenia o odstrzale sanitarnym, którą zmniejszono wybranym dzierżawcom lub zarządcom limity dzików do odstrzału, wyjaśniła: Zmniejszenie limitu dzików do odstrzału zostało wprowadzone tylko na terenie powiatu zielonogórskiego i wschowskiego, co podyktowane było bardzo dużą liczbą dzików padłych od początku wystąpienia ASF na terenie województwa lubuskiego – na terenie tych powiatów – w związku z czym znacznie zmniejszyło się pogłowie dzików, co stanowi skutek obecności wirusa ASF w środowisku (duża liczba dzików padła z powodu choroby). Powyższa zmiana wynika z wniosków Powiatowych Lekarzy Weterynarii, poprzedzonych wnioskami właściwych zarządców i dzierżawców poszczególnych obwodów łowieckich oraz Przewodniczących Zarządów Okręgowych Polskiego Związku Łowieckiego w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp. o zmianę rozporządzenia Wojewody Lubuskiego w ww. zakresie. Wprowadzenie powyższych zmian wynika z obserwacji poczynionych przez właściwych zarządców i dzierżawców poszczególnych obwodów łowieckich, dotyczących dużej ilości dzików padłych na ASF, a tym samym ich braku w łowiskach (...).

Stosownie do tekstu jednolitego z 30.10.2020 r. rozporządzenia w sprawie odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego z 20.12.2019 r.¹⁰, łączna liczba dzików przeznaczonych do odstrzału na dzień 30.10.2020 r. wynosiła 11 734, podczas gdy w rzeczywistości do tego dnia Wojewoda na podstawie rozporządzenia o odstrzale sanitarnym z 20.12.2019 r. oraz zmian do niego zarządził odstrzał łącznie 19 606 dzików.

LWLW, zapytana co było powodem powstania tej rozbieżności, wyjaśniła: LWLW nie kierował wniosków do Wojewody Lubuskiego o ujednoczeni rozporządzenia o odstrzale sanitarnym. Przyczynę powstania rozbieżności stanowiła prawdopodobnie pomyłka podczas zliczania danych na etapie ujednoczania tekstu.

[dowód: akta kontroli str. 430-446, 461-556]

W załącznikach do rozporządzeń Wojewody Lubuskiego, które dotyczyły odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego, określano liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału w poszczególnych powiatach oraz termin wykonania tego zadania.

¹⁰ Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego z 30.10.2020 r., poz. 2485.

W kolejnych zmianach do rozporządzenia z 20.12.2019 r., wyznaczających nowe terminy, w których należało zrealizować odstrzał sanitarny, wskazywano liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału nie określając jednak, czy liczba ta uwzględnia wcześniej określony limit (jak to miało miejsce np. w rozporządzeniach z dnia 31.01 i 19.03.2020 r.), czy też jest nowym limitem (jak to miało miejsce np. w rozporządzeniach z dnia 10.03 i 26.06.2020 r.). By obliczyć całkowitą liczbę dzików przeznaczonych do odstrzału sanitarnego należało uwzględnić trzy okresy: od 20 grudnia 2019 r. do połowy lutego 2020 r. (pierwsza kwota dzików do odstrzału), od 10 marca do końca czerwca 2020 r. (druga kwota), od lipca 2020 r. do końca stycznia 2021 r. (trzecia kwota), jednak informacja ta nie wynikała z tekstu rozporządzeń i nie była znana adresatom tych aktów prawnych.

1.5. W związku ze stwierdzeniem przypadków afrykańskiego pomoru świń u dzików w województwie lubuskim, Wojewoda Lubuski, na wniosek LWLW, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 2 uozz, wprowadził na wyznaczonym obszarze skażonym zakaz wstępu do lasu (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Wojewody Lubuskiego z dnia 15.11.2019 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń u dzików). Z przepisu nie wynikają odstępstwa od zakazu, przy czym z innych przepisów rozporządzenia wynikają nakazy, których realizacja wymaga wejścia do lasu w terenie skażonym (np. przeszukiwanie obszaru w celu znalezienia padłych dzików – § 3 pkt 10 rozporządzenia, czy odstrzał sanitarny dzików na określonym obszarze – § 3 pkt 11 rozporządzenia).

Następnie w rozporządzeniu zmieniającym z dnia 4.12.2019 r. zmodyfikowano brzmienie ww. przepisu, uzależniając możliwość wstępu do lasu od zgody powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na obszar skażony. Wreszcie, w kolejnym rozporządzeniu zmieniającym z dnia 26.02.2020 r., zakaz wstępu do lasu został uchylony.

Przedmiotowy zakaz przysparzał wątpliwości interpretacyjnych, a także rodził problemy związane z wykonywaniem prac, czy obowiązków przez inne podmioty, których realizacja związana jest nierozzerwalnie z wstępem do lasu, w tym na obszary skażone.

Na przykład dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze w piśmie z 2.12.2019 r. wskazał, że wstrzymanie przez nadleśnictwa objęte obszarem skażonym prac gospodarczych spowoduje utratę przychodów ze sprzedaży drewna, a także niemożność podejmowania działań celem zapewnienia zdrowotności lasów i bezpieczeństwa pożarowego chronionych obszarów leśnych. Z kolei Nadleśnictwo Świętoszów w piśmie z 2.01.2020 r. skierowanym do Powiatowego Lekarza Weterynarii w Żaganiu zwróciło się z prośbą o wyłączenie z zakazu pracowników nadleśnictwa i innych podmiotów wykonujących pracę na jego rzecz; przedmiotowy zakaz – zdaniem nadleśnictwa – uniemożliwiał wykonywanie czynności, obowiązków i uprawnień wynikających z przepisów prawa, w szczególności nadzór nad majątkiem Skarbu Państwa, podejmowanie działań z zakresu ochrony lasu, pozyskania i sprzedaży drewna, pielęgnowanie lasu, paraliżując działalność nadleśnictwa w przedmiotowym obszarze.

LWLW, zapytana dlaczego przez okres ponad pół miesiąca (od 15.11 do 4.12.2019 r.) bezwzględnie zakazano wstępu do lasu, by następnie przez okres niemal trzech miesięcy uzależnić go od zgody powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na obszar skażony (od 4.12.2019 r. do 26.02.2020 r.), by z kolei (26.02.2020 r.) zakaz ten całkowicie uchylić, wyjaśniła:

Regulacje zawarte w ustawie o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych (art. 44–46) normują katalog nakazów oraz zakazów, spośród których organy Inspekcji Weterynaryjnej wybierają te, które w ich ocenie doprowadzą do osiągnięcia celu, którym jest zwalczanie ASF. W procesie ustalania określonych ograniczeń, dysponując specjalistyczną wiedzą, w tym danymi od innych organów współpracujących w zwalczaniu ASF i uwzględniając analizę ryzyka lokalnej sytuacji epidemiologicznej, dokonują wyboru tych, które uznają za najbardziej właściwe w świetle realizacji określonych założeń ustawowych. Podkreślić należy, że naczelnym zadaniem Inspekcji Weterynaryjnej jest m.in. zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt. To organy IW decydują o doborze środków podejmowanych w celu zwalczania choroby, spośród katalogu możliwych przy uwzględnieniu aktualnej sytuacji epizootycznej, która ulega ciągłym zmianom, o okresie ich obowiązywania. Przykładem jest ogrodzenie pierwotne - tam nie wystąpiły przypadki dzików

dotadnich. Poniżej płotu też stwierdzono niewiele przypadków i tu daje podstawy do stopniowego wygaszania strefy.

Nadto wskazuję, iż podczas pierwszej misji eksperckiej przedstawiciele Komisji Europejskiej (EUVET), która odbyła się w dniach 19-21 listopada 2019 r. omawiane były ograniczenia dotyczące wstępu do lasu. Podczas ww. misji zostały ustalone zasady i procedury wraz z przedstawicielami RDLP dotyczące możliwości wejścia do lasu, aby podmioty gospodarcze i inne osoby mogły wykonywać swoją pracę np. wywóz drewna z lasu, pozyskiwanie mchu. Dlatego kolejno w rozporządzeniu z dnia 4 grudnia 2019 r. została wprowadzona możliwość wstępu do lasu za zgodą PLW. Wszystkie ograniczenia wynikające ze zwalczania chorób zakaźnych były zgodne z prawem oraz zachowaniem zasady, aby ingerencja w prawa jednostki i innych podmiotów nie była zbyt głęboka i nieproporcjonalna. Podejmowane działania przynosiły zamierzony efekt. Jest faktem notoryjnym, że każda choroba zakaźna i wywołana nią sytuacja kryzysowa powoduje ograniczenia, nie tylko ASF, również np. COVID-19, ale dzięki wprowadzonym ograniczeniom możemy szybciej zwalczyć chorobę. Nadmieniam, że zakaz wstępu do lasu został wprowadzony również podczas pandemii COVID-19.

Dodatkowo podaję, iż „zakaz wstępu do lasu”, w związku ze skargą Koła Łowieckiego zarzucającego nieważność ustanowionego ograniczenia był przedmiotem badania przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wlkp. Sąd w wyroku z dnia 30 czerwca 2020r., sygn. akt II SA/Go 60/20, nie miał żadnych wątpliwości w zakresie legalności jego ustanowienia uznając, że: „Porównanie treści aktu i jego zaskarżonych przepisów § 2 pkt 6 i 7 z treścią delegacji ustawowej wskazuje, że została ona zrealizowana w pełnej z nią zgodności. Oba wprowadzone zakazy i obszar ich zastosowania mają pełne umocowanie w przepisach art. 46 ust. 3 pkt 1, 2 i 3 lit. b ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Organ wydał zaskarżony akt na podstawie wniosku uprawnianego organu, realizując wskazaną w delegacji ustawowej procedurę”. Nadto Sąd uznał, że ingerencja w prawa jednostki nie była w przedmiotowym przypadku zbyt głęboka lub nieproporcjonalna. Podkreślił jednocześnie wyraźnie, iż „wprowadzenie takiego lub innego ograniczenia ze względu na dane zagrożenie uzasadnione jest wiedzą specjalistyczną, której sąd nie posiada i nie może się posługiwać. Z tych względów tryb przewidziany przepisem art. 46 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, czyli tryb postępowania w razie zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu, przewiduje udział wyspecjalizowanych organów w procesie stanowienia aktu prawa miejscowego zawierającego obowiązki i zakazy, o których mowa w tym przepisie”. Co bardzo istotne, Sąd (w kontekście zakazu wstępu do lasu oraz zakazu polowań) stanął na stanowisku, iż: „Wdrożenie w zaskarżonym rozporządzeniu wyrażonych w ustawie zakazów nie może być zatem uznane jako naruszające prawa podmiotowe strony tym bardziej, że mając na względzie kwestie, o których mowa w skardze, rozporządzenie przewiduje możliwość realizowania odstrzału sanitarnego (§ 3 pkt 11). Tak istotne dobra i wartości, których ochronę ma na celu ustawa i zawarta w nim delegacja w porównaniu z treścią wprowadzonych czasowych ograniczeń nie pozwala również na uznanie, że ingerencja w prawa jednostki była zbyt głęboka lub nieproporcjonalna.”

Podsumowując, wprowadzenie czasowych ograniczeń w sytuacji kryzysowej z definicji skutkuje ograniczeniami w „normalnym” wykonywaniu zadań przez podmioty, których one dotyczą. Niemożliwe jest bowiem wprowadzenie ograniczeń z zachowaniem nienaruszonej realizacji zadań. Zmiany w czasie i modyfikacje wprowadzonych zakazów, o których mowa w pytaniu, służą właśnie temu, aby wprowadzane dolegliwości jedynie czasowo – w celu zwalczania ASF – wprowadzały restrykcje, by po określonym czasie ich stosowania w związku ze zmianą sytuacji epizootycznej pozwalającej na „poluzowanie”, wprowadzić możliwość wstępu na określony obszar po to, by w konsekwencji dalszej ewaluacji sytuacji epizootycznej na to pozwalającej znieść w/w zakaz, jeżeli na to pozwala cel dla którego został wprowadzony. Wprowadzane modyfikacje ograniczeń w czasie – o których mowa w pytaniu – służy również temu, aby ingerencja w prawa jednostki, jak wskazano w ww. wyroku, nie była zbyt głęboka lub nieproporcjonalna w stosunku do nadrzędnego celu, którym jest zwalczanie ASF.

1.6. W pismach niektórych zarządów kół łowieckich oraz Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego w Zielonej Górze, kierowanych do LWLW (bezpośrednio lub za pośrednictwem Wojewody), zwracano uwagę na problemy powstałe w związku z wprowadzanymi przez Wojewodę, na wniosek LWLW, zakazami i nakazami, mającymi ograniczyć epizootię ASF, tj. m.in. na:

- dolegliwość zakazu polowań w tzw. „strefie czerwonej” (obszar objęty ograniczeniami); przedstawiciele kół łowieckich wskazywali, że dzierżawcy obwodów łowieckich nie powinni odpowiadać za szkody w uprawach, którym nie mogą przeciwdziałać;
- zbyt małą liczbę chłodzi w „strefie żółtej” (obszar ochronny);
- zbyt dużą wielkość odstrzału sanitarnego narzuconą dzierżawcom obwodów łowieckich, szczególnie na II półrocze 2020 r.;
- zakaz organizowania polowań zbiorowych na dziki, pomimo wysokiej skuteczności tej formy pozyskiwania zwierzyny łownej.

Ponadto zwracano uwagę, że duże rozmiary odstrzału sanitarnego pogłębiają problemy finansowe kół łowieckich, z uwagi na sposób rozliczania kosztów odstrzału, polegający na tym, że większość środków wypłacana jest myśliwym, zaś jedynie skromna ich część kołom łowieckim, które są zobowiązane do uiszczania szkód w uprawach rolnych.

Stosownie do art. 47a uozz, podmiotowi, który poniósł koszty związane z realizacją nakazu odstrzału sanitarnego zwierząt, wprowadzonego w rozporządzeniach powiatowego lekarza weterynarii lub wojewody, przysługuje ze środków budżetu państwa zryczałtowany zwrot kosztów za każdą sztukę odstrzelonego zwierzęcia, zwany dalej "ryczałtem". Ryczałt przysługuje myśliwemu wykonującemu odstrzał sanitarny zwierząt – w wysokości 80% ryczałtu, oraz dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, na obszarze którego dokonano odstrzału sanitarnego zwierząt – w wysokości 20% kwoty ryczałtu. Kwotę ryczałtu ustala i wypłaca powiatowy lekarz weterynarii, na obszarze którego dokonano odstrzału sanitarnego. Dzierżawca, albo zarządca obwodu łowieckiego, na obszarze którego dokonano odstrzału sanitarnego, przekazuje kwotę ryczałtu myśliwym, którzy wykonali odstrzał sanitarny zwierząt.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wysokości ryczałtu za wykonanie odstrzału sanitarnego dzików¹¹, wysokość ryczałtu za każdą odstrzeloną sztukę samicy przelatki lub dorosłej samicy dzika wynosi 650 zł, a pozostałych dzików – 300 zł.

Minister RiRW, zapytany czy jego zdaniem zasadne byłoby podjęcie kroków, mających na celu zmianę dotychczasowych regulacji prawnych i wprowadzenie nowej, bardziej korzystnej dla kół łowieckich, proporcji podziału kwoty ww. ryczałtu, poinformował:

Działania związane z ograniczaniem szerzenia się i zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń (ASF) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są podejmowane w sposób ciągły, z zastosowaniem określonych środków, na wielu płaszczyznach we współpracy z różnymi resortami i instytucjami. W ramach środków związanych z ograniczaniem szerzenia się ASF na terenie całego kraju realizowane są m.in. działania na rzecz redukcji populacji dzików. Działania mające na celu zwiększenie liczby pozyskanych dzików są realizowane w celu ograniczenia zagęszczenia populacji dzika zgodnie z rekomendacjami Międzyresortowego Zespołu ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków ASF przekazanych do realizacji ówczesnemu Ministrowi Środowiska (aktualnie Ministrowi Klimatu i Środowiska) do poziomu 0,1 osobnika/km². Redukcja populacji dzików powinna być przy tym realizowana na terytorium Polski w sposób ciągły, w pierwszej kolejności w ramach planowej gospodarki łowieckiej i – uzupełniająco – poprzez wykonywanie odstrzałów sanitarnych nakazywanych w drodze rozporządzeń powiatowego lekarza weterynarii lub wojewody (na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii) i wykonywanych przez myśliwych zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim.

¹¹ Dz. U. poz. 2194.

Zarządzanie populacją dzika odbywa się na podstawie rocznych planów łowieckich sporządzanych przez dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich na każdy łowiecki rok gospodarczy. W odniesieniu do dzika, po zmianach prawa dokonanych w 2017 r., w rocznych planach łowieckich określa się jedynie minimalną liczbę dzików do pozyskania, górną granicę pozostawiając otwartą. W ten sposób planowanie łowieckie umożliwia efektywną realizację Rekomendacji Międzyresortowego Zespołu ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń zakładając konieczność obniżenia liczebności dzika do poziomu 0,1 osobnika/km² w skali całego kraju. (...) Instytucja odstrzału sanitarnego powinna być natomiast stosowana uzupełniająco w stosunku do planów łowieckich, jedynie w sytuacji zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania i w celu ograniczenia ryzyka szerzenia się danej choroby na określonym terenie spowodowanego stwierdzeniem nadmiernej populacji zwierzyny, nieuwzględnionej w planach łowieckich. Instytucja odstrzału sanitarnego nie zastępuje natomiast takich planów i nie powinna być stosowana jako alternatywa do ich systematycznej i sukcesywnej realizacji. (...) dochody kół łowieckich uzyskiwane za odstrzał sanitarny dzików stanowią swoistą rekompensatę dla tych podmiotów związaną z realizacją określonego nakazu organów do tego upoważnionych. Nie stanowią one tym samym podstawowego i jedyne źródła dochodu dzierżawców określonych obwodów łowieckich i nie powinny być w ten sposób postrzegane, mają one charakter jedynie uzupełniający i nie wynikają z realizacji gospodarki łowieckiej na danym obszarze przez określonych dzierżawców. (...)

Prowadzenie odzwierciedlającej stan faktyczny inwentaryzacji zwierzyny oraz realizowanie rocznych oraz wieloletnich łowieckich planów hodowlanych ustalanych na jej podstawie, powinno skutkować marginalną skalą odstrzałów sanitarnych. W efekcie powiatowy lekarz weterynarii lub wojewoda, przy osiągnięciu stanu właściwej populacji dzika w danym obwodzie łowieckim w wyniku prowadzenia gospodarki łowieckiej w sposób prawidłowy i efektywny, nie powinni znajdować podstaw do nakazywania odstrzału sanitarnego dużej liczby zwierząt lub stosowania przedmiotowego środka w tych obwodach, gdzie, ze względu na zbyt wysokie ryzyko rozwleczenia ASF na wolne od tej choroby obszary, czasowo ograniczana była uprzednio możliwość prowadzenia polowań zbiorowych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej lub na wniosek tych organów.

Niemniej jednak, z uwagi na fakt, że populacja dzika – głównego rezerwuaru i źródła przenoszenia ASF – na określonych obszarach jest wciąż zbyt liczna, co wydatnie zwiększa ryzyko zawleczenia tej choroby na teren gospodarstw utrzymujących świnie, a tym samym zagrożenie epizootyczne, odstrzały sanitarne są w dalszym ciągu nakazywane, jako środek zapobiegający rozprzestrzenieniu się choroby. Część kwoty ryczałtu przysługująca myśliwemu za odstrzał sanitarny dzików sprzyja efektywności realizacji takiego odstrzału z tą myślą została ustalona i wprowadzona – we współpracy z resortem środowiska. Aktualnie nie planuje się przy tym podjęcia prac legislacyjnych w celu nowelizacji przepisów prawa w kwestii zmiany proporcji ryczałtu za odstrzał sanitarny dzików.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie realizowany zarówno w roku 2019, jak i 2020 roku przewidywał dofinansowanie także dzików pozyskiwanych w ramach polowań. (...) W przypadku dofinansowywania polowań na dziki nie obowiązują przy tym ustawowe zasady ustalone dla podziału kwoty ryczałtu za odstrzał sanitarny. Oznacza to, że o takim podziale mogą indywidualnie decydować poszczególne koła łowieckie, zgodnie z zasadami ustalonymi na poziomie lokalnym.

[dowód: akta kontroli str. 595-647]

Zdaniem ZO PZŁ, w sytuacji kiedy okręg zielonogórski jest już otoczony gradziami wzniesionymi przez Lasy Państwowe oraz odseparowany głównymi arteriami komunikacyjnymi (autostrada A2, droga ekspresowa S3, DK18), brak podstaw by w dalszym ciągu stosować ograniczenia w organizacji polowań.

LWLW, odnosząc się do powyższego, wyjaśniła: Grodzenia, wzniesione w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa na kolejne tereny, a tym samym ograniczenie

migracji dzików, stanowiących główny rezerwuwar choroby, stanowią przykład niewątpliwie słusznym działań mający na celu walkę z chorobą poprzez racjonalne zarządzanie terenem nią objętym. Jednak województwo lubuskie, część województwa wielkopolskiego i dolnośląskiego, jako tzw. klastr zachodni, stanowi bardzo duży teren do zarządzania, na którym występują ciągle świeże przypadki ASF a w szczególności w okolicach grodzień tego klastra zachodniego zwłaszcza przy A18, w powiecie żagańskim przy ogrodzeniu z województwem dolnośląskim, od strony północnej przy A2 i przy ogrodzeniu z województwem wielkopolskim. Ta sytuacja i stale rozprzestrzeniający się ASF oraz wystąpienie w naszym województwie 4 ognisk ASF u świń, w tym dwóch dużych, z których jedno było największe w Polsce w 2020 r. i ze względu na to, że ASF w województwie lubuskim występuje od 14 miesięcy, działania prowadzone wewnątrz ogrodzenia jak i na zewnątrz muszą być pod stałym nadzorem, poprzedzone analizą ryzyka. W celu lepszego skoordynowania działań związanych ze zwalczaniem ASF, GIW sporządził tabelę do oceny prewalencji ASF w klastrze zachodnim z podziałem na znacznie mniejsze jednostki epizootyczne, około 200 km² którymi łatwiej będzie zarządzać. Narzędzie to ma służyć do zniesienia stref wprowadzonych w związku z wystąpieniem choroby. Dlatego właściwi PLW po dokonaniu analizy ryzyka, a w szczególności w oparciu o wyniki prowadzonych przeszukiwań oraz ilość stwierdzanych w ostatnim czasie świeżych przypadków ASF, wprowadzają czasowe ograniczenia w zakresie organizacji polowań. Po stwierdzeniu w ostatnim czasie dużej liczby świeżych przypadków ASF zwłaszcza w okolicy autostrady A2 i przy zachodniej granicy, oraz powyżej A2, właściwi PLW wprowadzili zakazy polowań na tych obszarach, mające na celu ograniczenie migracji dzików a tym samym rozprzestrzeniania się choroby. Podkreślenia wymaga fakt, że obszar, na których występują świeże przypadki ASF, tzw. Hot spoty, występują głównie na terenach poza ogrodzeniami tzw. klastra zachodniego występowania ASF lub w terenach gdzie budowane są obecnie ogrodzenia. PLW obserwują, że autostrada A2 stanowi w dalszym ciągu barierę przed migracją dzików, dlatego ważne jest ograniczanie polowań w jej okolicach aby nie powodować przejścia dzików przez A2. Jest to zgodne z wytycznymi GLW i dokumentem roboczym Komisji Europejskiej SANTE/7113/2015 – wer. 12 „Strategiczne podejście do zarządzania afrykańskim pomorem świń dla UE”.

[dowód: akta kontroli str. 430-446]

W listopadzie i grudniu 2020 r. koła łowieckie, w związku z zakazami polowań wprowadzonymi przez niektórych powiatowych lekarzy weterynarii, kwestionowały ich słusność i zwracały się do Wojewody z prośbą o interwencję, jednocześnie skarżąc się na opieszałość LWLW (długotrwałe rozstrzygnięcie odwołań składanych od decyzji powiatowych lekarzy weterynarii, wprowadzających zakazy polowań), informując także o pogarszającej się kondycji finansowej kół łowieckich (brak przychodów z polowań i związana z tym groźba zaprzestania wypłaty odszkodowań za szkody w uprawach czynione przez zwierzyne łowną), przestrzegając przed niekontrolowanym wzrostem populacji dzika oraz wskazując na brak logiki we wprowadzanych zakazach polowań (np. w obwodach zlokalizowanych na terenie poligonów wojskowych prowadzone są regularne manewry, a jednocześnie obowiązuje w nich zakaz polowań, by nie powodować nadmiernej presji na zwierzyne, która mogłaby migrować na sąsiednie tereny).

LWLW, zapytana o zasadność wprowadzania ograniczeń w organizowaniu polowań na terenach poligonowych, wyjaśniła: Według informacji otrzymanych od właściwych PLW, ćwiczenia wojsk na poligonach odbywają się regularnie. Zwierzęta w tym dziki są „przyzwyczajone” do odgłosów wystrzałów. Natomiast polowania stanowią działania o innym charakterze, które mogą powodować płoszenie i rozpraszanie dzików w związku z tym PLW wydali zakazy prowadzenia polowań w okęgach łowieckich umiejscowionych na terenach poligonów wojskowych.

[dowód: akta kontroli str. 430-446, 638-647]

1.7. W przedmiocie dopuszczalności polowań (w zależności od statusu epizootycznego obszaru) oraz rozmiaru odstrzału sanitarnego stanowisko wyrażała zarówno Inspekcja Weterynaryjna szczebla krajowego jak i wojewódzkiego.

W dniu 13.02.2020 r. GLW przekazał do wykorzystania służbowego wszystkim wojewódzkim lekarzom weterynarii opracowane w Głównym Inspektoracie Weterynarii „Wytyczne dotyczące realizacji odstrzału sanitarnego dzików, w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt¹²”, w których przedstawiono zasady pozyskiwania dzików w zależności od statusu epizootycznego obszaru, na którym ma być realizowany odstrzał, postępowanie z tuszami dzików pozyskanych w ramach takiej akcji oraz inne wymagania organizacyjne i techniczne konieczne do prawidłowego przeprowadzenia odstrzału. Dokument ten został opracowany na podstawie raportów Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (dalej jako „EFSA”) oraz strategicznego podejścia do zarządzania ASF w Unii Europejskiej¹³.

Podstawowe wytyczne zawarte w ww. dokumencie były następujące:

- na obszarach występowania świeżych zakażeń u dzików, tj. takich, w których od daty ich potwierdzenia (w promieniu 5 km) nie upłynął minimalny okres dwóch miesięcy – dopuszczalne są wyłącznie indywidualne odstrzały sanitarne, a w odniesieniu do przypadków określanych jako „hot-spot” (pierwsze wystąpienie choroby na danym terenie w oderwaniu od poprzednich przypadków i ognisk) – za obszar świeżego zakażenia należy uznać obszar wyznaczony w promieniu minimum 10 km od nich i tam dopuszcza się przez okres minimum trzech miesięcy wyłącznie sanitarne odstrzały indywidualne z broni palnej wyposażonej w tłumik huk (jednak tylko w „hot-spotach” ogrodzonych i nie wcześniej niż sześć do ośmiu tygodni po zakończeniu groduzenia) z jednoczesną możliwością odłowu i eutanazji zwierząt. W tym czasie należy również prowadzić intensywne odstrzały poza tymi strefami. W okresie od trzech do czterech miesięcy – należy prowadzić dalej wyłącznie indywidualne odstrzały sanitarne. Po czwartym miesiącu należy prowadzić skoordynowane odstrzały sanitarne, bez pędzenia. Zalecane jest używanie tłumików huk i prowadzenie odstrzałów w nie więcej niż czterech zespołach 2-4 osobowych (w przeliczeniu na 10 tys. ha obszaru zainfekowanego ASF);
- na obszarach występowania starych przypadków ASF u dzików, tj. w obszarze objętym ograniczeniami (strefa czerwona) oraz obszarze zagrożenia (strefa niebieska), gdzie brak jest stwierdzonych nowych przypadków przez minimum dwa miesiące poprzedzające odstrzał sanitarny – organizacja odstrzału sanitarnego odbywa się w sposób analogiczny jak w obszarze wolnym, przy czym nie zaleca się wykonania skoordynowanego odstrzału sanitarnego z użyciem pędzenia, a dopuszcza się używania wyszkolonych psów;
- na obszarach wolnych od choroby, tj. poza obszarami zagrożenia i objętymi ograniczeniami – pozyskanie powinno odbywać się w sposób najbardziej efektywny, przy użyciu wszystkich dopuszczalnych metod. Najintensywniejsze pozyskanie w strefie wolnej od ASF, obejmującej także obszar ochronny (strefę żółtą) powinno być prowadzone w pasie 50 km, bezpośrednio przyległym do obszaru zainfekowanego (tj. obszarów objętych ograniczeniami lub obszarów zagrożenia). Według zaleceń EFSA, w tym pasie (50 km) redukcja dzików może sięgać do 80% i powinna być wykonywana w możliwie jak najkrótszym czasie.

Zbliżone w treści zalecenia zostały przekazane przez Główny Inspektorat Weterynarii wojewódzkim lekarzom weterynarii również w grudniu 2019 r. oraz w maju 2020 r. Podobnie jak w przypadku wyżej zacytowanych wytycznych, zalecano maksymalne ograniczenie działalności łowieckiej w rejonach świeżych zakażeń, by nie powodować rozpraszania zwierząt na tereny niezainfekowane, przy jednoczesnym prowadzeniu intensywnego odstrzału wokół takich stref („pas buforowy”). Dodatkowo zalecano groduzenie obszarów zainfekowanych oraz ich przeszukiwanie, celem usunięcia ze środowiska martwych zwierząt.

W województwie lubuskim – stosownie do wytycznych Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Zielonej Górze z maja 2020 r., przekazanych dzierżawcom i zarządcom obwodów łowieckich – szczególnie intensywny odstrzał dzików (założono redukcję 80%

¹² Dz.U. z 2020 r. poz. 148.

¹³ SANTE/7113/2015 – Rev 11.

populacji) należało przeprowadzić w pasie 50 km przylegającym do autostrady A2, DK18 oraz w pasie przygranicznym.

[dowód: akta kontroli str. 668-688]

LWLW na bieżąco informowała Wojewodę Lubuskiego o postępach epizootii oraz krokach podejmowanych przez Inspekcję Weterynaryjną, mających na celu walkę z jej skutkami. I tak, np.:

- ✓ w styczniu 2020 r. poinformowano Wojewodę, że „ustalono plan zakładający w początkowym etapie całkowity zakaz odstrzału w strefie czerwonej, by stopniowo łagodzić ten zakaz, poczynając od wprowadzenia możliwości odstrzału sanitarnego na granicy strefy czerwonej i żółtej oraz polowań w całej strefie czerwonej (za wyjątkiem terenów wokół „hot spotów” i polowań zbiorowych z udziałem psów).” Ponadto, LWLW poinformowała, że liczba dzików przeznaczona do odstrzału sanitarnego i termin wykonania tego zadania był ustalany z ZO PZŁ w Zielonej Górze, pomimo że przepisy nie nakładają na Inspekcję Weterynaryjną takiego obowiązku;
- ✓ w maju 2020 r. informowano Wojewodę m.in. o planach w zakresie wielkości odstrzału sanitarnego w województwie, przewidzianego na II półrocze 2020 r., który – według ówczesnych założeń – miał wynieść 7,5 tys. sztuk dzików;
- ✓ we wrześniu 2020 r. LWLW, odnosząc się do zarzutów formułowanych przez myśliwych dotyczących zaplanowania – ich zdaniem – zbyt dużego odstrzału sanitarnego w II półroczu 2020 r., poinformowała Wojewodę, że liczba dzików przeznaczona do odstrzału wynika z wytycznych GLW, zaś koła łowieckie wraz z ZO PZŁ w Zielonej Górze – w ramach prowadzonych konsultacji – zgłaszają gotowość odstrzału zbyt małej liczby dzików, w szczególności nie uwzględniając w swoich wyliczeniach zwiększonego odstrzału (do 80% populacji) przewidzianego w pasie buforowym.

LWLW w piśmie z 30.10.2020 r., odniosła się również do zarzutów Lubuskiej Izby Rolniczej dotyczących zakazu prowadzenia polowań zbiorowych, podkreślając, że decyzje w tym względzie – zgodnie z prawem – należą do powiatowych lekarzy weterynarii. Jednocześnie zwróciła uwagę na stanowisko Zarządu Głównego PZŁ, stosownie do którego, w związku z pandemią koronawirusa, polowania zbiorowe były od 24.10.2020 r. całkowicie zakazane.

[dowód: akta kontroli str. 689-723]

Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego dzików¹⁴, zarządzono odstrzał przewidujący redukcję populacji dzika do poziomu co najwyżej 0,5 osobnika na km² na terenie części powiatów w pięciu województwach (lubelskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, warmińsko-mazurskie).

We wrześniu 2016 r. Zarząd Główny PZŁ zobowiązał koła łowieckie, by w formułowanych planach łowieckich na lata 2017-2027 przyjmować maksymalne zagęszczenie populacji dzika na tym poziomie.

Z kolei w styczniu 2018 r., w związku z nowymi rekomendacjami Międzyresortowego Zespołu ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków ASF, Minister Środowiska zobowiązał Polski Związek Łowiecki do podjęcia działań, mających na celu redukcję pogłowia dzika do poziomu 0,1 osobnika na 1 km². W ślad za tym, Zarząd Główny PZŁ zobowiązał podległe struktury do dostosowania planów łowieckich do zmienionych wymagań.

Zdaniem Inspekcji Weterynaryjnej szacunki PZŁ odnośnie wielkości pogłowia dzików na terenie województwa były mało wiarygodne, gdyż wielkości prezentowane w tym zakresie przed wystąpieniem epizootii i w jej trakcie znacząco się różniły (od 0,3 do 1 dzika na 1 km²).

Dnia 3.09.2020 r. LWLW informowała Wojewodę, że „specjaliści ds. zwalczania ASF z UE (w tym z Belgii) stwierdzili podczas wizyty w WIW w lutym br., że pogłowie dzika w województwie lubuskim, a szczególnie na obszarze występowania ASF wynosi nawet 5 sztuk na km², a nie jak podaje ZO PZŁ w Zielonej Górze 0,4-0,5 sztuki na km² (specjalista

¹⁴ Dz. U. poz. 229.

UE stwierdził, że taka ilość występuje tylko w okresie wiosennym), obecny na spotkaniu Łowczy Okręgowy zgodził się z taką liczbą.” LWLW w powyższym piśmie przywołała również słowa GLW, który podkreślił, że „kluczową sprawą jest policzenie dzików, gdyż szacunki przedstawione przez PZŁ znacząco odbiegają od rzeczywistości. Jest to o tyle istotne, że bez faktycznych danych o liczbie populacji dzików nie można właściwie zaplanować odstrzałów redukcyjnych i sanitarnych, tak aby zmniejszyć ilość dzików do wielkości zalecanej m.in. przez Unię – 0,1 dzika na km².”

[dowód: akta kontroli str. 430-446, 711-716, 724-731]

1.8. Z ogólnej liczby 19 545 dzików, które miano odstrzelić z nakazu Wojewody do końca 2020 r., na dzień 4.01.2021 r. zabito 16 965 dzików (87%)¹⁵. W 2019 r. realizowano również odstrzał sanitarny nakazany przez poszczególnych powiatowych lekarzy weterynarii, w wyniku czego zabito 1 799 dzików z 1 881 nakazanych (96%).

W okresie od 14.11.2019 r. do 20.01.2021 r. w województwie lubuskim odnotowano 2 254 dziki, u których badania wykazały obecność wirusa ASF (zarówno dziki padłe jak i odstrzelone), przy czym najwięcej w powiatach zielonogórskim (906 sztuk) i nowosolskim (534 sztuki), natomiast najmniej w powiatach gorzowskim i międzyrzeckim (po jednej sztuce). Miesiącami, kiedy odnotowano najwyższą liczbę chorych dzików, były styczeń, marzec i grudzień 2020 r.¹⁶

Wraz z nasileniem się epizootii ASF w województwie lubuskim w IV kwartale 2020 r.¹⁷, właściwi miejscowo powiatowi lekarze weterynarii w niektórych powiatach podejmowali decyzje o wprowadzaniu zakazów polowań. Przedmiotowe zakazy dotyczyły zarówno polowań zbiorowych¹⁸ jak i polowań indywidualnych. W przypadku wprowadzenia zakazu polowań, jedyną prawnie dopuszczalną formą redukcji dzika pozostaje odstrzał sanitarny.

W IV kwartale 2020 r. wprowadzono zakazy polowań indywidualnych w sześciu powiatach: sulęcińskim (w jedenastu obwodach łowieckich), świebodzińskim (w dziewięciu obwodach), słubickim (w siedmiu obwodach), krośnieńskim (w sześciu obwodach), międzyrzeckim (w trzech obwodach), gorzowskim (w jednym obwodzie); w tym samym czasie w pięciu powiatach (nowosolskim, wschowskim, zielonogórskim, żagańskim i żarskim) nie wprowadzono zakazów polowań indywidualnych ani w jednym obwodzie¹⁹.

W okresie od 1.10.2020 r. do 20.01.2021 r. w ww. powiatach odnotowano następującą liczbę dzików zainfekowanych ASF:

- ✓ sulęciński – 18 dzików,
- ✓ świebodziński – 83 dziki,
- ✓ słubicki – 11 dzików,
- ✓ krośnieński – 158 dzików,
- ✓ międzyrzecki – 1 dzik,
- ✓ gorzowski – 1 dzik,
- ✓ nowosolskim – 101 dzików,
- ✓ wschowskim – 3 dziki,
- ✓ zielonogórskim – 168 dzików,
- ✓ żagańskim – 24 dziki,
- ✓ żarskim – 137 dzików.

Jak wynika z powyższego, na terenie sześciu powiatów (sulęcińskim, świebodzińskim, słubickim, krośnieńskim, międzyrzeckim i gorzowskim) wprowadza się zakazy polowań indywidualnych łącznie w 37 obwodach łowieckich, w sytuacji gdy w ich granicach od 1.10.2020 r. stwierdzono mniej o 37% dzików z ASF niż w pięciu innych powiatach

¹⁵ W największym stopniu wykonano limity odstrzału w powiatach krośnieńskim (99%), strzelecko-drezdeneckim (98%) oraz świebodzińskim (97%), natomiast w najmniejszym stopniu w powiecie żarskim (65%), przy czym w tym powiecie ustanowiono najwyższy limit odstrzału (2 781 dzików).

¹⁶ Odpowiednio 315, 362 oraz 404 sztuki.

¹⁷ Łącznie 705 dzików.

¹⁸ Organizacja polowań zbiorowych, w związku z epidemią Covid-19, była i tak zakazana, co znalazło swój wyraz w stanowisku Zarządu Głównego PZŁ z dnia 24.10.2020 r.

¹⁹ W powiecie strzelecko-drezdeneckim nie odnotowano do końca 2020 r. żadnych przypadków ASF oraz nie wprowadzono zakazów polowań.

(nowosolskim, wschowskim, zielonogórskim, żagańskim i żarskim), w których nie wprowadzono w ogóle zakazów polowań indywidualnych. Ponadto, zakazano organizacji polowań indywidualnych w trzech obwodach łowieckich w powiecie międzyrzeckim, w sytuacji kiedy odnotowano tam tylko jeden przypadek dzika z ASF, jednocześnie nie wprowadzając zakazów polowań indywidualnych w powiatach, w których stwierdzono w tym samym czasie ponad sto przypadków chorych dzików.

LWLW, zapytana dlaczego wprowadzanie zakazów polowań przez powiatowych lekarzy weterynarii nie jest skorelowane z liczbą dzików, u których stwierdzono ASF, oraz jakie względy uzasadniają stosowanie odmiennych zasad postępowania w ww. przypadkach, wyjaśniła: *Postępowanie przy wprowadzaniu ograniczeń jest uzależnione od wielu czynników, m. in. od czasu w jakim choroba występuje na danym terenie, jej dynamiki rozwoju, konkretnych uwarunkowań miejsca jej występowania, wielkości obszaru, czasu obowiązywania danej strefy, w której występuje dany przypadek, a także wyników przeszukiwań. PLW w zależności od ww. czynników i innych wynikających z danej, konkretnej lokalnej sytuacji epidemiologicznej, dokonuje analizy ryzyka i podejmuje stosowne działania. Nie ma sztywnych schematów postępowania. Liczba dodatknych wyników badań dzików jest brana pod uwagę w ocenie ryzyka, ale nie stanowi prostego elementu wzoru do obliczenia i stosowania tożsamyh ograniczeń, t.j. nakazów i zakazów. Nie jest bowiem wykluczona sytuacja, w której np. na terenie działania PLW w Zielonej Górze występuje bardzo duża liczba dzików dodatknych, ale przy uwzględnieniu innych czynników indywidualnych dla danej lokalnej sytuacji epidemiologicznej nie zostanie wprowadzony czasowy zakaz polowań. Powyższe jest zgodne z wytycznymi GLW oraz „Strategicznym podejściem do zarządzania afrykańskim pomorem świń dla UE”.*

[dowód: akta kontroli str. 447-460, 590, 732-735]

1.9. W II półroczu 2020 r. na decyzje powiatowych lekarzy weterynarii w Świebodzinie, Sulęcinie i Słubicach (z siedzibą w Ośnie Lubuskim), wprowadzających zakazy polowań w niektórych obwodach łowieckich, wpłynęło dziewięć odwołań od kół łowieckich i nadleśnictw. Rozstrzygnięcie pięciu odwołań zajęło LWLW, jako organowi drugiej instancji, od 60 do 63 dni od dnia ich otrzymania.

W przedmiotowych sprawach LWLW, w trybie art. 36 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁰, zawiadamiał strony podając przyczyny niezadowolienia sprawy w terminie jednego miesiąca, wskazując nowy termin oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia.

[dowód: akta kontroli str. 447-460, 736-799]

1.10. LWLW każdorazowo bez zbędnej zwłoki przekazywał GLW w formie elektronicznej dane o potwierdzonych przypadkach ASF z terenu województwa lubuskiego, stosownie do art. 42 ust. 9 uozz. Dane, po otrzymaniu ich z PIW, podlegały szczegółowej analizie i weryfikacji przez pracowników WIW. Przekazanie do GLW następowało w terminie do 10 dni²¹ od ostatecznego potwierdzenia wyniku badania dla przypadków z terenu, w którym wcześniej stwierdzono już ASF (obszar zagrożenia lub objęty ograniczeniami) oraz najpóźniej kolejnego dnia w przypadku pozytywnego wyniku badania z terenu gdzie wcześniej wirus nie występował.

Raport w postaci ADNS (Animal Disease Notification System) wypełniano w WIW od pierwszego przypadku ASF w województwie lubuskim. Pismem z 2.03.2020 r. GLW określił zakres danych (nowy format zgłoszeń/raportu ADNS) przekazywanych w przypadku stwierdzenia ASF u dzików. Od tamtego czasu WIW przekazuje dane (zawarte w zestawieniu Excel) określające lokalizację oraz współrzędne, opis dzika, wyniki badań, terminy ADNS, stan zwłok i sposób ich unieszkodliwienia.

Pracownicy WIW, stosownie do art. 51 ust. 4 i 6 uozz, dokonywali weryfikacji danych zawartych w przekazywanych przez powiatowych lekarzy weterynarii zgłoszeniach o wystąpieniu choroby u dzików, co miało wpływ na tempo przekazywania danych do GLW; w

²⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 256, ze zm.

²¹ Zbadano na podstawie raportów obejmujących łącznie 43 przypadki ASF.

toku weryfikacji stwierdzano nieścisłości (np. co do lokalizacji lub współrzędnych), co powodowało konieczność zmiany danych i tym samym miało wpływ na wydłużenie czasu przekazania informacji.

[dowód: akta kontroli str. 64-110, 322, 359]

1.11. W ramach podejmowanych działań, celem zabezpieczenia środków na realizację strategii zwalczania ASF w województwie lubuskim, LWLW pismem²² z 28.11.2019 r. skierowanym do Wojewody Lubuskiego wniosowała o dodatkowe środki w związku z wystąpieniem ASF w województwie lubuskim, w tym m.in. o dodatkowe etaty, na budowę ogrodzenia, wyposażenie stanowisk pracy i na zakup chłodni, łącznie w kwocie 4 614 tys. zł (w tym 400 tys. zł chłodnie).

W związku z wystąpieniem pierwszych przypadków afrykańskiego pomoru świń u dzików w województwie lubuskim LWLW wnioskami z 21.11 (na kwotę 614 tys. zł) i 9.12.2019 r. (na kwotę 3 595 tys. zł) zwróciła się o przyznanie środków finansowych z rezerwy ogólnej budżetu państwa w celu ograniczenia szerzenia się i zwalczania wirusa ASF z przeznaczeniem m.in. na zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia. W dniu 18.12.2019 r. do WIW wpłynęła odpowiedź z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (pismo BPRM.RO.2130.626.2019) o braku możliwości w roku bieżącym dotowania ze środków rezerwy budżetowej zadań wskazanych we wniosku. WIW dokonywał przesunięć w ramach własnego budżetu (łącznie 240 tys. zł dla 3 najbardziej wówczas zaangażowanych PIW), w celu uregulowania zobowiązań powstałych w wyniku zwalczania wirusa ASF.

Łącznie od listopada 2019 r. do listopada 2020 r. organy Inspekcji zakupiły 151 szt. chłodni do przechowywania tusz dzików za kwotę ogółem 3 001 881,64 zł. Dodatkowo w tym czasie inne podmioty (w szczególności koła łowieckie zakupiły dodatkowe 82 chłodnie). Najwięcej nowych chłodni powiatowe inspektoraty nabyły w okresach marzec – maj 2020 r. (62 szt.) i sierpień – listopad 2020 r. (77 szt.)

W 230 obwodach łowieckich na terenie województwa lubuskiego na koniec 2020 r. było łącznie 259 chłodni. W czterech powiatach na północy województwa, gdzie w 2020 r. nie wystąpiły lub wystąpiły nieliczne przypadki ASF w końcu roku współczynnik ilości chłodni na obwód łowiecki wynosi poniżej jednej chłodni (od 0,18 dla obwodów łowieckich z terenu powiatu strzelecko-drezdeneckiego, gdzie nie wystąpił ASF, do 0,59 w powiecie sulęcińskim), dla obwodów łowieckich z terenu kolejnych sześciu powiatów wynosi poniżej dwóch chłodni, a dla obwodów z terenu dwóch powiatów (Żary i Zielona Góra) wynosi dwie i więcej chłodni.

[dowód: akta kontroli str. 129-179, 185-188]

Jak wskazał Główny Księgowy WIW, w końcu 2019 r. dostępność rynkowa chłodni była ograniczona. WIW kupował tylko chłodnie do kwoty 10 000 zł, ponieważ nie otrzymał dodatkowych środków. PIW we Wschowie z/s w Sławie otrzymał dwie chłodnie z Ustrzyk Dolnych oraz Lipska, a PIW w Żarach dostał dwie chłodnie w użyczenie od PIW w Nowym Mieście Lubawskim oraz Mławie. Główny Księgowy wskazał ponadto, że trudno było przewidzieć takie zdarzenie (wystąpienie ASF ponad 300 km od dotychczasowych przypadków) i zabezpieczyć wcześniej chłodnie na odstrzelone dziki, tym bardziej w świetle sytuacji finansowej, gdzie brakowało środków finansowych na zwalczanie ASF na wschodzie Polski i grypy ptaków.

[dowód: akta kontroli str. 310-311]

Jak wyjaśniła kierownik Zespołu ds. Zdrowia i Ochrony Zwierząt WIW: *W sprawie ilości chłodni — to PLW byli w stałym kontakcie z przedstawicielami Kół Łowieckich w sprawie ilości zakupu chłodni. W związku z rozprzestrzenianiem się ASF na terenie woj. lubuskiego, WIW przesunął środki finansowe pomiędzy powiatami aby zabezpieczyć powiaty w chłodnie. O tym ile chłodni jest potrzebnych w danym powiecie decydowali PLW wraz z właściwymi przedstawicielami Kół Łowieckich. Na 2021 r. w „Programie mającym na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” nie będzie zapisu dotyczącego zakupu*

²² Nr ZFK.3111.85.2019.

kontenerów chłodniczych przez IW do przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików. W czerwonej strefie do końca 2019 r. (28.12.2019 r.) był zakaz polowań, więc chłodnie były potrzebne tylko w żółtej strefie. Natomiast w białej strefie można było polować bez ograniczeń i bez chłodni, o co jako Inspekcja Weterynaryjna prosiliśmy myśliwych i leśników, aby znacznie obniżyć pogłowie dzików i poprzez to zapobiegać rozprzestrzenianiu się ASF. W zwalczaniu ASF u dzików stosowana jest strategia, a w niej: przeszukiwania, zmniejszenie populacji dzika tam gdzie jest to możliwe, szczególnie w strefach wolnych i strefie ochronnej (wynika to z wytycznych GLW), bioasekuracja hodowców i myśliwych. Nadmieniam, że doświadczenia w zwalczaniu ASF przekazywane przez GLW z Czech, osoby odpowiedzialne za zwalczanie ASF w Belgii i Niemczech, pokazują, że skuteczna strategia w pierwszych miesiącach występowania ASF - to brak polowań.

[dowód: akta kontroli str. 317]

1.12. W zakresie sprawowania nadzoru nad powiatowymi lekarzami weterynarii ustalono, że pracownicy WIW w 2019 r. przeprowadzili cztery kontrole, zaś do końca III kw. 2020 r. dwie kontrole dotyczące obowiązków PLW w zakresie związanym z bioasekuracją lub ASF, w wyniku których stwierdzono nieprawidłowości dotyczące m.in. nieterminowego dostarczania próbek pobranych od dzików do badań w kierunku ASF, nierzetelnego sporządzenia protokołów dochodzenia epizootycznego oraz protokołów kontroli bioasekuracji, przewlekłych postępowań administracyjnych, błędów w ocenie stanu faktycznego oraz niewłaściwego dokumentowania wyników kontroli, mało wnikliwej oceny stanu faktycznego, czego rezultatem był brak podjęcia niezwłocznych działań pokontrolnych z zakresu bioasekuracji i dobrostanu zwierząt.

[dowód: akta kontroli str. 312-316]

Dodatkowo nadzór realizowany przez WLW nad powiatowymi lekarzami weterynarii przyjmował postać analizy sprawozdań z kontroli wykonywanych w zakresie zwalczania ASF. Ponadto WLW, jako organ II instancji rozpatrywał odwołania od decyzji PLW w postępowaniu administracyjnym. W WIW dokonywano także analizy raportów z PIW w sprawie przeszukiwań terenów leśnych w celu eliminacji padłych dzików, organizowane były narady i wideokonferencje w związku z ujawnianiem kolejnych przypadków ASF. Dodatkowo w Inspektoracie opracowane zostały wzory dokumentów celem ujednoczenia postępowania w zwalczaniu ASF (wytyczne dotyczące sposobu i zakresu przeprowadzania wywiadu lekarsko-weterynaryjnego w ramach dochodzenia epizootycznego wraz z przykładowymi 70 pytaniami, dokumenty do odstrzały sanitarnego i polowań, opracowane wspólnie z RDLP i PZŁ, wzór dokumentu dochodzenia epizootycznego; zasady wykonywania sanitarnego, indywidualnego odstrzału dzików w strefie skażonej przez wirus ASF na terenie woj. lubuskiego; procedura ochrony ferm, dzienne raporty ASF z każdego powiatu).

[dowód: akta kontroli str. 234-256, 318-321]

Stosownie do Programu w obszarze zagrożenia oraz obszarze objętym ograniczeniami w gospodarstwach, w których utrzymywane są świny, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza raz w roku kontrolę stanu zdrowia świń z wywiadem lekarsko-weterynaryjnym oraz kontrolę stanu zdrowia świń z pomiarem wewnętrznej ciepłoty ciała. Łącznie w 2020 r. w województwie lubuskim przeprowadzono 854 kontrole w 692 gospodarstwach, z czego w ww. obszarach w 603 stadach 687 kontroli, natomiast poza obszarami w 89 stadach 167 kontroli.

[dowód: akta kontroli str. 28, 34, 37]

1.13. Wydatki poniesione przez organy Inspekcji Weterynaryjnej w związku z ASF w województwie lubuskim wynosiły łącznie 1 942 446,35 zł w 2019 r., zaś w okresie od stycznia do końca listopada 2020 r. – 17 980 453,38 zł. Najwyższe wydatki w 2019 r. zostały poniesione przez PIW Nowa Sól (273 605,55 zł) i PIW Zielona Góra (255 689,31 zł). Spośród pozostałych, w ośmiu inspektoratach wydatkowano kwoty od 100 tys. do 200 tys. i w przypadku kolejnych dwóch inspektoratów kwoty poniżej 100 tys. zł.

Najwyższe wydatki w okresie od stycznia do końca listopada 2020 r. poniesione zostały przez PIW Zielona Góra (3 104 318,11 zł) i PIW Żagań (2 106 198,57 zł), natomiast spośród pozostałych: sześć inspektoratów wydatkowało na zwalczanie ASF kwoty od 1 do 2 mln zł, a cztery inspektoraty kwoty poniżej 1 mln zł.

Najwyższy udział w 2019 r. ww. wydatkach miały koszty odstrzału sanitarnego i polowań – 1 016 744,14 zł (52,3% wydatków na ASF ogółem). W okresie od stycznia do końca listopada 2020 r. w związku ze zwalczaniem ASF największe wydatki poniesione zostały na polowania i odstrzał sanitarny - 9 678 232,18 zł oraz na badania laboratoryjne – 3 142 201 zł i przeszukiwania w celu znalezienia padłych dzików – 3 087 423,05 zł. Wydatki w tych kategoriach stanowiły 88,5% wydatków ogółem związanych ze zwalczaniem epizootii.

[dowód: akta kontroli str. 182-184]

Pozostałe wydatki w okresie od stycznia do końca listopada 2020 r. to koszty odzieży jednorazowego użytku – 572,8 tys. zł, pobierania prób do badań laboratoryjnych – 336,5 tys. zł, kontroli bioasekuracji – 206,2 tys. zł, odłowni na dziki – 55,6 tys. zł, dronów (usługa) – 18,8 tys. zł, transportu/dowozu prób do badań – 68,5 tys. zł oraz inne (814,2 tys. zł).

Znaczne koszty transportu²³ wynikały z konieczności dowozu prób do laboratoriów w PIW-PIB w Puławach oraz jednostce zamiejscowej PIW-PIB Zakładu Pyszczy w Zduńskiej Woli.

LWLW podejmowała próby zmiany miejsca przeprowadzania badań na Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu, jednakże okazały się one nieskuteczne ze względu na niedostateczne moce przerobowe i rosnącą ilość prób do badań.

Stosownie do informacji przekazanej przez GLW, na chwilę obecną nie jest możliwe wykonywanie przez ww. zakład badania próbek na obecność ASF z województwa lubuskiego. Jednocześnie poinformowano, że Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu podjął działania zmierzające do otwarcia drugiej Pracowni Badań w Kierunku Afrykańskiego Pomoru Świń w Pracowni w Koninie. W chwili obecnej wszelkie sprawy dokumentacyjne, w tym projekty, zostały zrealizowane. Po otrzymaniu środków finansowych zostaną rozpoczęte prace remontowe. Po uruchomieniu drugiej Pracowni Badań w Kierunku Afrykańskiego Pomoru Świń w Koninie możliwe będzie zwiększenie ilości badanych próbek o próbki pochodzące z województwa lubuskiego.

[dowód: akta kontroli str. 4-27, 182, 363-365]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Na wniosek LWLW, w drodze rozporządzeń Wojewody Lubuskiego, regulowano kwestię zwalczania ASF oraz odstrzału sanitarnego dzików na terenie województwa lubuskiego, w szczególności określając obszar skażony ASF, a także ustanawiając na nim zakazy i nakazy mające służyć ograniczeniu rozprzestrzeniania się tej choroby.

LWLW oraz pracownicy Inspektoratu na bieżąco i szczegółowo informowali inne organy, w tym Głównego Lekarza Weterynarii i Wojewodę Lubuskiego, o postępach epizootii oraz o środkach, które były podejmowane w celu ograniczenia zasięgu ASF. LWLW rzetelnie nadzorował sposób realizacji zadań przez powiatowe inspektoraty weterynarii, m.in. wnikliwie kontrolując ich działalność, a także efektywnie współpracował z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego, innymi podmiotami i służbami w zakresie zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń.

Inspekcja Weterynaryjna podejmowała szeroko zakrojone, intensywne i długotrwałe działania mające ograniczyć zasięg epizootii i walkę z jej skutkami. Prowadzono intensywny odstrzał sanitarny dzików, przeszukiwanie obszaru skażonego, grodzenie zainfekowanych terenów. W realizacji tych zadań uczestniczyło łącznie kilkadziesiąt tysięcy osób.

²³ Transport od kwietnia 2020 r. odbywał się 3 razy w tygodniu (poniedziałki, środy i piątki) – pismo GLW z 25 marca 2020 r.

Pomimo wyżej opisanych działań, do końca 2020 r. epizootia ASF na terenie województwa lubuskiego nie została zlikwidowana, a w niektórych aspektach (liczba zainfekowanych dzików) wykazywała w IV kwartale 2020 r. tendencję wzrostową.

OBSZAR

2. Współpraca organów Inspekcji Weterynaryjnej z Wojewodą Lubuskim oraz pozostałymi służbami, inspekcjami i strażami, dotycząca zwalczania i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w populacji dzika oraz przenikaniu i rozprzestrzenianiu się tej choroby w stadach świń w województwie lubuskim.

Opis stanu faktycznego

W zakresie współpracy Inspekcji Weterynaryjnej z innymi instytucjami w zakresie zwalczania ASF ustalono, że w okresie poprzedzającym wystąpienie pierwszych przypadków ASF w województwie lubuskim Inspekcja podejmowała liczne działania mające na celu przygotowanie zwalczania wirusa.

Efektywną współpracę z podmiotami, instytucjami i służbami zaangażowanymi w zwalczanie afrykańskiego pomoru świń u dzików realizowano m.in. poprzez współpracę ze służbami Wojewody. W 2017 r. Wojewoda Lubuski powołał zespół do spraw ASF (Zespół do spraw analizy zagrożeń wynikających z rozprzestrzeniania się choroby wirusowej ASF oraz wytyczania kierunku działań prewencyjno-stabilizacyjnych) oraz rozpoczęły się spotkania ww. zespołu, którego zadaniem było przygotowanie województwa lubuskiego do ewentualnego zwalczania choroby. Opracowane zostały procedury na wypadek wystąpienia pierwszego przypadku ASF u dzików na terenie województwa oraz prowadzone były w zakresie walki z ASF szkolenia.

Pismem²⁴ z 5 lutego 2018 r. Wojewódzki Lekarz Weterynarii poinformowała Głównego Lekarza Weterynarii o utworzeniu w województwie lubuskim i wyznaczeniu osób do dwóch zespołów do spraw dochodzeń epizootycznych²⁵.

W I połowie 2018 r. odbyło się spotkanie w Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim zorganizowane przez Wojewodę Lubuskiego m.in. dla powiatowych lekarzy weterynarii z Głównym Lekarzem Weterynarii dotyczące zwalczania ASF oraz odbyła się konferencja dotycząca zwalczania ASF z udziałem Głównego Lekarza Weterynarii oraz przedstawicieli Inspekcji Weterynaryjnej województw na ścianie wschodniej Polski, które zwalczały chorobę celem podzielenia się doświadczeniami z dotychczas przeprowadzonych działań. W konferencji uczestniczyli powiatowi lekarze weterynarii, członkowie zespołu ASF, przedstawiciele samorządów.

Na terenie województwa opolskiego i lubuskiego w pierwszym tygodniu października 2018 r. przeprowadzone zostały ćwiczenia symulacyjne ze zwalczania ASF, które miały na celu przygotowanie obu województw do ewentualnego wystąpienia ASF, a w końcu miesiąca podsumowanie ćwiczeń symulacyjnych ze zwalczania ASF na terenie woj. lubuskiego i opolskiego w siedzibie Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., z przedstawicielami IW z terenu woj. opolskiego i przedstawicielami Służby Weterynaryjnej landu Brandenburgii.

Po pojawieniu się pierwszych przypadków wirusa ASF działania w zakresie współpracy realizowano w szerszym zakresie w wymiarze ponadregionalnym. Przedstawiciele Inspekcji Weterynaryjnej brali udział w zorganizowanej w I połowie 2019 r. w siedzibie Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. konferencji dotyczącej ASF, której organizatorami byli Wojewoda Lubuski, Lubuska Izba Rolnicza, Lasy Państwowe, Polski Związek Łowiecki oraz Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Zielonej Górze. W konferencji udział wzięli m.in.: GLW, GLW Czech, zespół ASF, przedstawiciele landu Brandenburgia, PLW a także przedstawiciele samorządów, wójtowie, burmistrzowie. Główny Lekarz Weterynarii przedstawił aktualną sytuację dotyczącą ASF w kraju i na świecie oraz sposoby zwalczania choroby u świń i dzików wskazując jakie skutki dla gospodarki przyniesie

²⁴ Nr ZZZ913.4.2.1.2018

²⁵ Zarządzeniem nr 8 LWLW z 8 kwietnia 2020 r. powołał nowych członków zespołu ds. dochodzeń epizootycznych.

wystąpienie ASF w Polsce. GLW Czech przedstawił wnioski wynikające z doświadczeń zwalczania ASF na terenie Czech. Wnioski z konferencji potwierdziły, że skuteczność zwalczania wirusa ASF wynika głównie ze wspólnych działań służb na wszystkich szczeblach, inspekcji weterynaryjnej, kół łowieckich, leśników, władz samorządowych oraz przede wszystkim hodowców, którzy muszą dostrzec potrzebę większej świadomości i zaangażowania.

Dodatkowo w październiku 2020 r. przeprowadzono szkolenie teoretyczne i praktyczne w zakresie prowadzenia dochodzeń epizootycznych i zasad bezpiecznego wejścia i wyjścia z ogniska, prowadzone przez lekarzy ze wschodniej części kraju uczestniczących w zwalczaniu ASF w ponad 100 ogniskach w Polsce.

W reakcji na potwierdzenie pierwszego przypadku ASF dnia 14 listopada 2019 r. odbyło się spotkanie Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego we Wschowie, w spotkaniu brali udział LWLW oraz pracownicy WIW, a kolejnego dnia zorganizowano spotkanie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Gorzowie Wlkp., w spotkaniu uczestniczył m.in. Zastępca Głównego Lekarza Weterynarii i LWLW. Kolejne spotkania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego odbyły się w dniach: 22 listopada 2019 r. i 20 stycznia 2020 r.

Współpraca WIW z innymi organami i instytucjami biorącymi udział w zwalczaniu ASF realizowana była także poprzez udział LWLW w szeregu narad, spotkań, wideokonferencji i szkoleniach w latach 2018-2020, także w ramach współpracy transgranicznej z Niemcami.

[dowód: akta kontroli str. 190-333]

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Inspektorat efektywnie współpracował z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego, innymi podmiotami i służbami w zakresie zwalczania oraz przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Zielona Góra, dnia 25 lutego 2021 r.

Kontrolerzy

Paweł Pawlak
główny specjalista k.p.

.....
Norbert Serafin
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis